

20 lat członkostwa Polski w NATO

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Ocena znaczenia przystąpienia Polski do NATO	1
Poparcie dla członkostwa Polski w NATO	4
Przynależność do NATO a niepodległość Polski	8
Przynależność do NATO a bezpieczeństwo Polski	10
Postrzeganie pewności sojuszu północnoatlantyckiego	13
Stosunek do stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO	15

Kiedy 12 marca 1999 roku w Independence (USA) minister spraw zagranicznych Bronisław Geremek przekazał na ręce amerykańskiej sekretarz stanu Madeleine Albright akt przystąpienia Polski do traktatu północnoatlantyckiego, nasz kraj stał się formalnie jego stroną – członkiem sojuszu północnoatlantyckiego. Miesiąc przed 20. rocznicą tego wydarzenia¹ zapytaliśmy Polaków o jego ocenę, postrzeganie skutków, osobisty stosunek do członkostwa Polski w NATO, a także o poczucie pewności wsparcia ze strony sojuszników w przypadku zagrożenia polskich granic i stosunek do stacjonowania w Polsce wojsk innych państw sojuszniczych.

OCENA ZNACZENIA PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO NATO

Polska droga do NATO poprzez „Partnerstwo dla pokoju”, przy początkowym sprzeciwie Rosji, rodziła wątpliwości, czy u jej końca będzie rzeczywiście pełne członkostwo w sojuszu północnoatlantyckim i czy NATO, do którego Polska wejdzie, będzie takie samo jak w okresie istnienia Układu Warszawskiego. Ostatecznie 16 grudnia 1997 roku w Brukseli ministrowie spraw zagranicznych państw NATO podpisali protokoły akcesyjne dla Polski, Czech i Węgier. Dwanaście dni później przedstawiciele tych krajów po raz pierwszy uczestniczyli (na prawach obserwatorów) w cotygodniowym spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej na szczeblu ambasadorów. W styczniu 1998 roku – na nieco ponad rok przed oficjalnym przyjęciem Polski do NATO, po tym, jak pierwsze państwa członkowskie sojuszu północnoatlantyckiego ratyfikowały przystąpienie naszego kraju do tej organizacji – zdecydowana większość Polaków uznawała wejście do NATO za ważne wydarzenie, w tym 44% postrzegało je jako przełomowe, o historycznym znaczeniu.

Badania przeprowadzone w lutym 1999 roku² – niemal w przededniu wejścia naszego kraju do NATO, po formalnym zaproszeniu Polski, Czech i Węgier do przystąpienia do traktatu północnoatlantyckiego i tuż przed przyjęciem przez polski parlament ustawy o jego ratyfikacji – pokazały, że wydarzenie to nieco spowszedniało Polakom, przypisywali mu bowiem mniejsze znaczenie niż rok wcześniej. Zwiększyła się co prawda grupa badanych, dla których było ono ważne, choć niepierwszoplanowe, zmalała jednak liczba tych, którzy uznawali przystąpienie do NATO za wydarzenie o znaczeniu przełomowym.

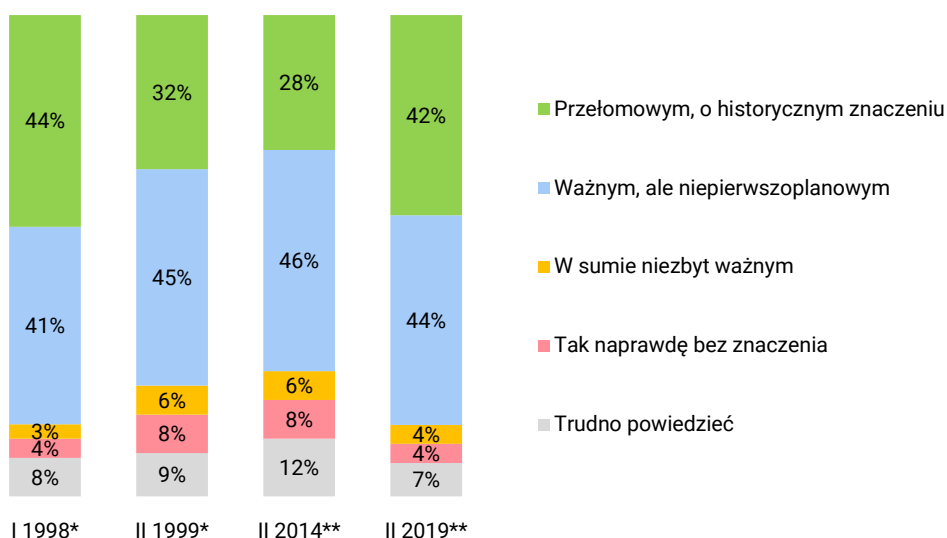
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (345) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 7–14 lutego 2019 roku na liczącej 968 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „W przeddzień przystąpienia do NATO”, luty 1999 (oprac. M. Strzeszewski).

Przed 15. rocznicą przynależności Polski do NATO rozkłady opinii były niemal identyczne jak w przeddzień oficjalnego przyjęcia naszego kraju do sojuszu, obecnie natomiast – tuż przed 20. rocznicą tego wydarzenia – są bardziej zbliżone do formułowanych w styczniu 1998 roku, kiedy kwestia członkostwa naszego kraju w sojuszu północnoatlantyckim była już przesądzona, ale jeszcze niesformalizowana. Co prawda, nadal największa grupa badanych (44%) uważa, że przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem ważnym, ale niepierwszoplanowym, ale niemal tyle samo (42%, od 2014 roku wzrost o 14 punktów procentowych) uważa przystąpienie do NATO za wydarzenie przełomowe, o znaczeniu historycznym. Niezbyt znaczące są natomiast grupy osób uznających to wydarzenie za niezbyt ważne lub faktycznie pozbawione znaczenia (po 4%). Warto też podkreślić, iż obie te grupy są mniejsze niż w roku 1999 i 2014 (w szczególności o 4 punkty procentowe zmniejszył się odsetek badanych uważających, że przystąpienie do NATO było dla Polski tak naprawdę wydarzeniem bez znaczenia). W porównaniu z lutym 2014 roku zmniejszyła się też grupa badanych niepotrafiących ocenić wagi tego wydarzenia (z 12% do 7%).

CBOS

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie do NATO będzie*/było** dla Polski wydarzeniem:

Podobnie jak w poprzednich badaniach³ opinie o znaczeniu przystąpienia Polski do NATO różnicuje przede wszystkim⁴ deklarowane zainteresowanie polityką – im jest ono większe, tym częściej dostrzegana jest ranga tego wydarzenia. Ponadto badani, którzy interesują się polityką co najmniej w średnim stopniu, czyli śledzą przynajmniej główne wydarzenia, najczęściej oceniają, że przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem przełomowym, o historycznym znaczeniu (sądzi tak 69% tych, którzy uważnie śledzą to, co się dzieje w polityce, i 48% śledzących jedynie główne wydarzenia). Chociaż w porównaniu z 2014 rokiem ranga tego wydarzenia doceniana jest częściej niezależnie od deklarowanego poziomu zainteresowania polityką, to największe zmiany rozkładów opinii nastąpiły właśnie w tych dwóch grupach. Respondenci niezbyt interesujący się polityką oraz ci, których polityka w ogóle nie interesuje – tak jak w 2014 roku – najczęściej oceniają, że przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem ważnym, ale niepierwszoplanowym (odpowiednio 59% i 43%). W obu tych grupach taka opinia wyrażana jest znacznie częściej niż poprzednio.

TABELA 1

W marcu 1999 roku Polska została oficjalnie przyjęta do NATO. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem:	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:							
	bardzo duże lub duże – uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce		średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia		nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia		żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje	
	2014	2019	2014	2019	2014	2019	2014	2019
procentowanie w kolumnach								
przełomowym, o historycznym znaczeniu	46	69	29	48	25	29	20	20
ważnym, ale niepierwszoplanowym	45	28	51	41	48	59	29	43
w sumie niezbyt ważnym	4	1	7	4	7	4	6	5
tak naprawdę bez znaczenia	3	1	6	3	7	1	15	11
Trudno powiedzieć	2	2	7	3	13	8	30	20

Tak jak poprzednio ocena znaczenia przystąpienia Polski do NATO związana jest także z deklarowanym poparciem dla członkostwa w tej organizacji. Ponad dwie trzecie (68%) zdecydowanych zwolenników przynależności Polski do NATO uważa przystąpienie do tego sojuszu za wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu. Wśród umiarkowanych zwolenników oraz obojętnych dominuje przekonanie, że było to wydarzenie ważne, ale niepierwszoplanowe (odpowiednio 61% i 51%). Co istotne – obecnie również połowa przeciwników przynależności Polski do NATO uważa, że przystąpienie do sojuszu było to dla Polski ważne (28% uznaje to za wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu, a 22% za ważne, ale niepierwszoplanowe), a tylko 37% odmawia temu wydarzeniu większego znaczenia (18% uznaje je za niezbyt ważne, a 19% za nieistotne). Warto przypomnieć, iż w 2014 roku blisko połowa przeciwników członkostwa w NATO uważała wstąpienie

³ Zob. komunikat CBOS „15 lat członkostwa Polski w NATO”, marzec 2014 (oprac. B. Badora).

⁴ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

do tej organizacji za wydarzenie bez większego znaczenia (31% tej grupy uznawało je za niezbyt ważne, a 18% za nieistotne).

TABELA 2

W marcu 1999 roku Polska została oficjalnie przyjęta do NATO. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem:	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć
	procentowanie w kolumnach				
przełomowym, o historycznym znaczeniu	68	28	6	28	18
ważnym, ale niepierwszoplanowym	30	61	51	22	25
w sumie niezbyt ważnym	0	2	15	18	3
tak naprawdę bez znaczenia	0	2	15	19	2
Trudno powiedzieć	1	7	14	13	52

* Połączono odpowiedzi „Jestem raczej przeciwny(a)” i „Jestem zdecydowanie przeciwny(a)”

Warto też dodać, iż przekonaniom, że przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem przełomowym, o historycznym znaczeniu, sprzyja identyfikacja z prawicą lub lewicą (odpowiednio 52% i 48% wskazań), badani identyfikujący się z politycznym centrum oraz niepotrafiący umieścić swoich poglądów politycznych na osi lewica–centrum–prawica najczęściej wyrażają natomiast opinię, iż było to wydarzenie ważne, ale niepierwszoplanowe (odpowiednio 48% i 46%) – por. tab. aneksową nr 1.

Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych opinie o wadze tego wydarzenia najbardziej różnicuje wiek badanych, przy czym badani poniżej 45. roku życia najczęściej skłonni są uznawać je za wydarzenie ważne, ale niepierwszoplanowe, wśród starszych dominuje natomiast opinia, iż przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem przełomowym, o historycznym znaczeniu (por. tab. aneksową nr 1).

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W NATO

W ostatnim dwudziestoleciu przynależność Polski do NATO popierała większość Polaków, nigdy jednak pronatowskie postawy nie były w polskim społeczeństwie tak rozpowszechnione jak od kwietnia 2014 roku⁵. Po „referendum” na Krymie i aneksji tego półwyspu przez Federację Rosyjską grupa Polaków popierających przynależność Polski do NATO zwiększyła się – w stosunku do wcześniejszego, lutowego pomiaru – aż o 19 punktów procentowych, do 81%, jednocześnie zaś o 16 punktów zmalał odsetek osób twierdzących, że jest im obojętne, czy nasz kraj jest członkiem

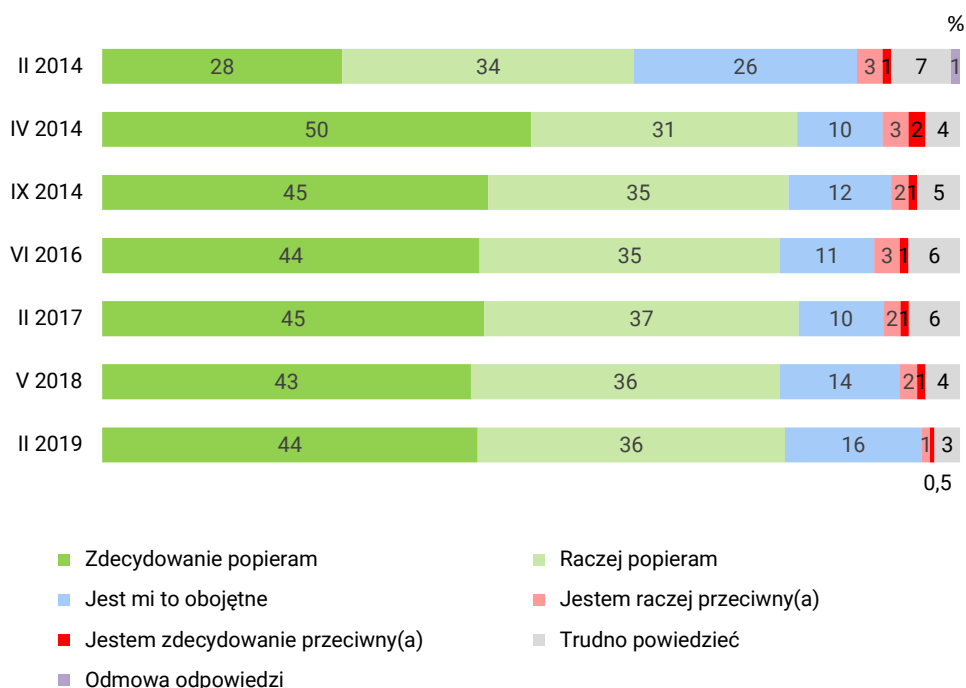
⁵ Por. komunikat CBOS „Polacy o bezpieczeństwie narodowym i NATO”, kwiecień 2014 (oprac. K. Kowalczyk).

NATO, czy też nie. Należy przypomnieć, iż opisany wzrost poparcia dla członkostwa w NATO zarejestrowaliśmy jeszcze przed atakami prorosyjskich separatystów na wschodzie Ukrainy i przed eskalacją przemocy w tym regionie. Warto też zauważyć, iż w lutym 2014 roku stosunek do przynależności Polski do NATO był zbliżony do notowanego w przededniu przystąpienia naszego kraju do tej organizacji.

We wrześniu 2014 roku w porównaniu z kwietniem 2014 roku nieco ubyło zdecydowanie popierających członkostwo Polski w NATO, a zwiększyła się grupa raczej je popierających i od tej pory kolejne sondaże przynoszą bardzo zbliżone wyniki. Obecnie członkostwo naszego kraju w NATO popiera 80% badanych (o 1 punkt procentowy więcej niż w maju ubiegłego roku⁶), przy czym od maja 2018 roku nieznacznie przybyło jego zdecydowanych zwolenników (z 43% do 44%). Sprzeciw wobec członkostwa Polski w NATO deklarowała zawsze relatywnie niewielka grupa badanych, a obecnie jest ich 2%. W zdecydowanej mniejszości pozostają też osoby niepotrafiące zająć stanowiska w tej kwestii (3%).

CBOS

RYS. 2. Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?

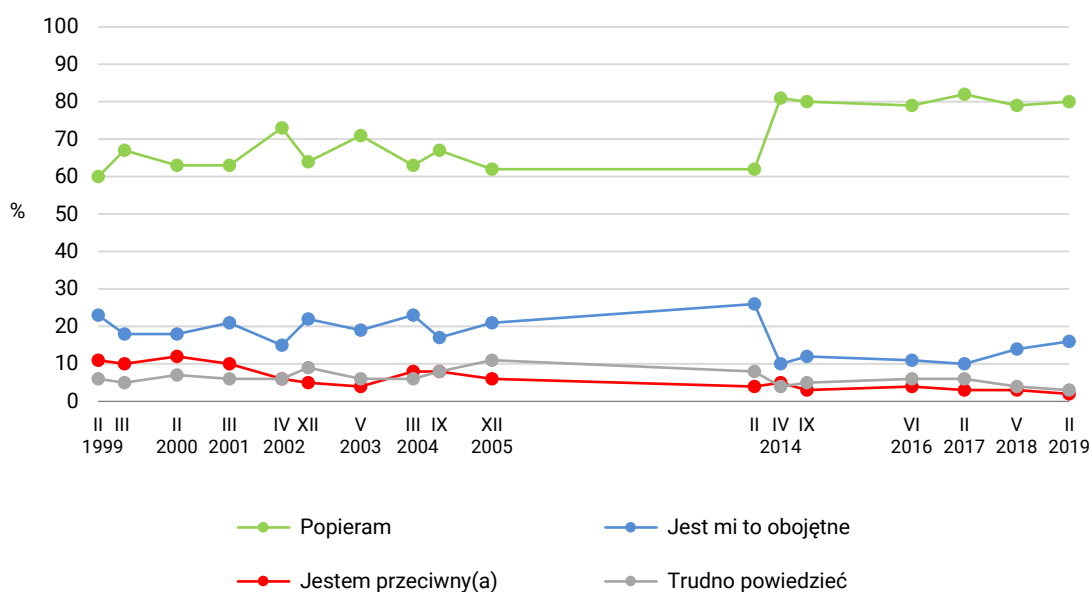

⁶ Zob. komunikat CBOS „Polacy o NATO i bezpieczeństwie międzynarodowym”, czerwiec 2018 (oprac. B. Badora).

Warto jeszcze przypomnieć, iż przed rokiem 2014 najczęściej zwolenników członkostwa Polski w NATO odnotowaliśmy w kwietniu 2002 roku (ponad pół roku po zamachu terrorystycznym na World Trade Center i uruchomieniu po raz pierwszy w historii NATO procedur związanych z art. 5 traktatu północnoatlantyckiego, który głosi, że atak na dowolne państwo należące do NATO jest równoznaczny z atakiem na cały sojusz) oraz w maju 2003 roku (dwa miesiące po rozpoczęciu przez Stany Zjednoczone, przy wsparciu wybranych sojuszników spoza struktur NATO, wojny w Iraku).

CBOS

RYS. 3. Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?

Z wielozmiennowych analiz statystycznych⁷ wynika, iż poparcie dla przynależności naszego kraju do NATO – tak jak w dotychczasowych badaniach⁸ – związane jest przede wszystkim z deklarowanym zainteresowaniem polityką. Niezależnie jednak od stopnia tego zainteresowania – tak jak poprzednio – zwolennicy członkostwa Polski w sojuszu dominują we wszystkich wyróżnionych grupach. Do największych zwolenników obecności naszego kraju w NATO zaliczają się jednak ankietowani deklarujący bardzo duże lub duże zainteresowanie polityką, uważnie śledzący to, co się w niej dzieje – niemal trzy czwarte z nich (72%) popiera ją zdecydowanie, a 22% w sposób umiarkowany. Im mniejsze zainteresowanie polityką, tym mniej osób popiera przynależność Polski do sojuszu, a tym częstsza jest obojętność w tej kwestii. O ile wśród badanych uważnie śledzących wydarzenia

⁷ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

⁸ Por. przypis 6.

polityczne obojętność deklaruje jedynie 3%, o tyle wśród tych, których polityka praktycznie nie interesuje – aż 35%. Odsetki przeciwników członkostwa Polski w NATO mają marginalne znaczenie we wszystkich wyróżnionych grupach, warto jednak zauważyć, iż obecnie są one wyższe wśród respondentów w jakimkolwiek stopniu zainteresowanych polityką niż wśród raczej lub w ogóle nią niezainteresowanych.

TABELA 3

Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
	procentowanie w kolumnach			
Zdecydowanie popieram	72	47	36	16
Raczej popieram	22	36	41	41
Jest mi to obojętne	3	13	20	35
Jestem (raczej lub zdecydowanie) przeciwny(a)	3	2	1	1
Trudno powiedzieć	1	3	2	7

Poparciu dla członkostwa naszego kraju w sojuszu północnoatlantyckim sprzyja też posiadanie wyrobionych poglądów politycznych – najmniej jego zwolenników (66%, w tym tylko 26% zdecydowanych) jest wśród osób niepotrafiących określić swoich poglądów na osi lewica–centrum–prawica. Ponadto bardziej popierają je badani identyfikujący się bądź z lewicą, bądź z prawicą niż z politycznym centrum (w tej ostatniej grupie blisko co piąty pytany jest obojętny, natomiast w dwóch pierwszych grupach – tylko co dziesiąty) – zob. tabelę aneksową 2. Warto też dodać, iż poparcie dla członkostwa Polski w sojuszu północnoatlantyckim łączy wszystkie znaczące potencjalne elektoraty partii politycznych oraz zamierzających głosować w hipotetycznych wyborach parlamentarnych, ale jeszcze niezdecydowanych, które ugrupowanie poprzeć w wyborach do Sejmu⁹.

TABELA 4

Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?					
	Prawo i Sprawiedliwość	Platforma Obywatelska RP	Polskie Stronnictwo Ludowe	Kukiz'15	Wiosna	Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, waham się
	procentowanie w kolumnach					
Zdecydowanie popieram	53	56	59	46	60	35
Raczej popieram	32	35	28	37	32	38
Jest mi to obojętne	11	8	8	15	7	21
Jestem (raczej lub zdecydowanie) przeciwny(a)	2	0	0	0	0	3
Trudno powiedzieć	2	1	5	2	1	4

⁹ Zob. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w lutym”, luty 2019 (oprac. K. Pankowski).

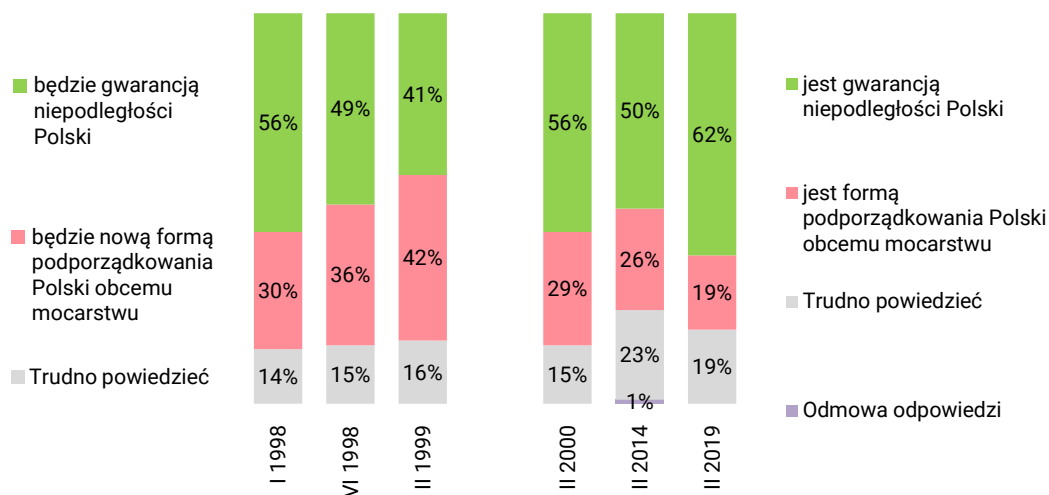
Spśród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych stosunek do członkostwa Polski w NATO tradycyjnie najbardziej wiąże się z płcią badanych. Poparcie dla przynależności naszego kraju do sojuszu północnoatlantyckiego deklaruje 85% mężczyzn (w tym 53% zdecydowanie ją popiera) i 75% kobiet (w tym 36% to zdecydowane zwolenniczki). Kobiety niemal dwukrotnie częściej niż mężczyźni podchodzą do kwestii członkostwa Polski w NATO z obojętnością (20% wobec 11%). Częściej też nie potrafią określić swojego stanowiska w tej sprawie (4% wobec 1%). Warto dodać, iż od 2014 roku zwolennicy przynależności Polski do NATO dominują we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (zob. tabelę aneksową 2).

PRZYNALEŻNOŚĆ DO NATO A NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI

Doświadczenia kilkudziesięcioletniej dominacji Związku Radzieckiego budziły obawy przed podporządkowaniem Polski innemu mocarstwu. Dla niemałej części Polaków przystąpienie naszego kraju do sojuszu północnoatlantyckiego było przejawem takiego podporządkowania interesom Stanów Zjednoczonych Ameryki. Im bliżej było przyjęcia Polski do NATO, tym częstsze były obawy przed nową formą uzależnienia od obcego mocarstwa. W przeddzień przystąpienia do sojuszu nawet nieznacznie więcej osób uważało, że przynależność do tej organizacji będzie nową formą podporządkowania kraju obcemu mocarstwu (42%), niż twierdziło, że będzie ona gwarancją niepodległości (41%). Nastroje te radykalnie zmieniły się już w pierwszym roku członkostwa Polski w NATO. W lutym 2000 roku większość Polaków (56%) dostrzegała w przynależności do sojuszu gwarancję niepodległości Polski, a ponad jedna czwarta (29%) uważała, że jest to nowa forma zależności od obcego mocarstwa.

Po 15 latach przynależności Polski do sojuszu północnoatlantyckiego rozkład opinii o jej wpływie na niepodległość Polski zmienił się w niewielkim stopniu w stosunku do notowanego przed pierwszą rocznicą członkostwa w NATO, po kolejnych pięciu latach nastąpiła natomiast zdecydowana zmiana na korzyść. Jeszcze nigdy w historii naszych badań tak wielu Polaków jak obecnie nie wyrażało przekonania, że przynależność do NATO jest gwarancją niepodległości Polski (62%, od lutego 2014 roku wzrost o 12 punktów procentowych), a tak niewielu dostrzegało w tym formę podporządkowania obcemu mocarstwu (19%, spadek o 7 punktów). Po pięciu latach od poprzedniego badania nieco zmniejszyła się (z 23% do 19%) grupa Polaków niepotrafiących zająć stanowiska w tej kwestii, nadal jest ich jednak więcej niż tuż przed wejściem do NATO i przed pierwszą rocznicą członkostwa.

RYS. 4. Które z następujących stwierdzeń jest bliższe* Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO? Przynależność do NATO:

* Pytanie w latach 1998, 1999 brzmiało: *Które z następujących stwierdzeń jest najbliższe Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO?*

Tak jak przed pięcioma laty opinie na ten temat związane są przede wszystkim ze stosunkiem do członkostwa naszego kraju w NATO. O ile zwolennicy przynależności do tej organizacji w zdecydowanej większości widzą w niej gwarancję niepodległości Polski (w szczególności spośród zdecydowanie ją popierających taką opinię wyraża 89%), o tyle przeważająca część nielicznej grupy jej przeciwników uważa, że jest to forma podporządkowania kraju obcemu mocarstwu. Co ciekawe – identycznie jak przed pięcioma laty¹⁰ – także badani deklarujący obojętność wobec przynależności Polski do NATO częściej uważają ją za formę podporządkowania niż gwarancję niepodległości.

TABELA 5

Które z następujących stwierdzeń jest bliższe Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO?	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć
	procentowanie w kolumnach				
Przynależność do NATO jest gwarancją niepodległości Polski	89	54	19	12	12
Przynależność do NATO jest formą podporządkowania Polski obcemu mocarstwu	4	23	46	79	21
Trudno powiedzieć	7	23	35	9	67

* Połączono odpowiedzi „Jestem raczej przeciwny(a)” i „Jestem zdecydowanie przeciwny(a)”

¹⁰ Por. przypis 3.

Opinie w tej kwestii różnicuje także deklarowany poziom zainteresowania polityką. W szczególności należy podkreślić, iż choć przekonanie, że przynależność do NATO jest gwarancją niepodległości Polski, dominuje we wszystkich wyróżnionych grupach, to szczególnie często wyrażają je osoby deklarujące duże i bardzo duże zainteresowanie polityką, uważnie śledzące to, co się w niej dzieje.

TABELA 6

Które z następujących stwierdzeń jest bliższe Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwagę nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
	procentowanie w kolumnach			
Przynależność do NATO jest gwarancją niepodległości Polski	85	64	55	41
Przynależność do NATO jest formą podporządkowania Polski obcemu mocarstwu	7	22	21	20
Trudno powiedzieć	8	14	23	39

Opinii w tej kwestii nie różnicują poglądy polityczne mierzone na skali lewica–centrum–prawica, natomiast zdanie, że przynależność do NATO jest gwarancją niepodległości Polski, znacznie częściej wyrażają badani, którzy potrafią umieścić na niej swoje poglądy, niż ci, którzy tego unikają (zob. tabelę aneksową 3).

We wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych przeważa obecnie przekonanie, że przynależność do NATO jest gwarancją niepodległości Polski. Opinie w tej kwestii najbardziej różnicuje poziom wykształcenia, przy czym w szczególności warto zauważyć, iż najczęściej przekonanie, że przynależność do NATO jest gwarancją niepodległości Polski, wyrażają badani z wyższym wykształceniem (71%), natomiast grupą, w której najczęściej można spotkać opinie, iż przynależność do NATO jest formą podporządkowania Polski obcemu mocarstwu, są osoby ze średnim wykształceniem (25%) – zob. tabelę aneksową 3.

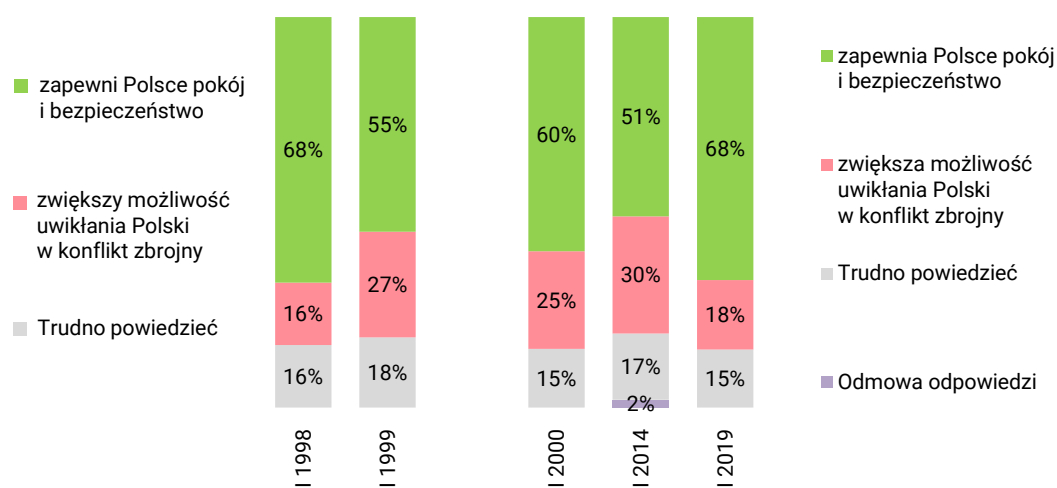
PRZYNALEŻNOŚĆ DO NATO A BEZPIECZEŃSTWO POLSKI

Wśród ogółu dorosłych Polaków – niezależnie od momentu, w którym przeprowadzono badanie – dominowało przekonanie, że członkostwo w NATO jest równoznaczne z zapewnieniem Polsce pokoju i bezpieczeństwa. W poprzednich latach opinie takie były szczególnie częste w styczniu 1998 roku, czyli rok przed przystąpieniem Polski do sojuszu północnoatlantyckiego (68%). Wtedy też jedynie co szósty badany (16%) wyrażał obawę, iż zwiększy ono możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny. W lutym 1999 roku, czyli tuż przed przystąpieniem naszego kraju do NATO, obawy przed możliwością wciągnięcia Polski w konflikt zbrojny wskutek członkostwa w tej organizacji znacząco wzrosły, następnie nieco osłabły w ciągu pierwszego roku obecności Polski w sojuszu, by znowu istotnie

zwiększyć swój zasięg tuż przed 15. rocznicą członkostwa. Po kolejnych pięciu latach odsetek badanych, którzy podzielają tę opinię, znacząco spadł (z 30% w lutym 2014 roku do 18% w lutym 2019 roku) i jest tylko nieznacznie wyższy od notowanego na rok przed wejściem Polski do NATO. Natomiast odsetek badanych uważających, że przynależność do NATO zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo, znacząco się zwiększył (z 51% w lutym 2014 roku do 68% w lutym 2019 roku). Obecnie zatem – 20 lat po przystąpieniu Polski do NATO – rozkład opinii na ten temat jest niemal identyczny jak na rok przed formalnym uzyskaniem członkostwa w sojuszu północnoatlantyckim.

CBOS

RYS. 5. Które z następujących stwierdzeń jest bliższe* Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO? Przynależność do NATO:

* Pytanie w latach 1998, 1999 brzmiało: *Które z następujących stwierdzeń jest najbliższe Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO?*

Tak jak przed pięcioma laty opinie w tej kwestii wiążą się przede wszystkim ze stosunkiem badanych do członkostwa Polski w NATO. Ci, którzy je popierają, w zdecydowanej większości wyrażają pogląd, iż zapewnia ono Polsce pokój i bezpieczeństwo, a wszyscy przeciwnicy członkostwa naszego kraju w NATO uważają, że zwiększa ono możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny. Ponadto im silniejsze poparcie dla przynależności do NATO, tym częściej wyrażana jest opinia, iż zapewnia ona Polsce pokój i bezpieczeństwo (od 66% wśród raczej popierających do 93% wśród zdecydowanych zwolenników). Osoby deklarujące obojętność w tej kwestii znacznie częściej skłonne są twierdzić, że członkostwo Polski w NATO niesie ze sobą możliwość wciągnięcia naszego kraju w konflikt zbrojny, niż sądzić, że daje gwarancję pokoju i bezpieczeństwa (50% wobec 17%).

TABELA 7

Które z następujących stwierdzeń jest bliższe Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO?	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć
	procentowanie w kolumnach				
Przynależność do NATO zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo	93	66	17	0	19
Przynależność do NATO zwiększa możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny	3	18	50	100	20
Trudno powiedzieć	4	16	33		61

* Połączono odpowiedzi „Jestem raczej przeciwny(a)” i „Jestem zdecydowanie przeciwny(a)”

Opinie w tej kwestii różnicuje także deklarowany poziom zainteresowania polityką, choć w każdej z wyróżnionych grup dominują badani przekonani, iż przynależność do NATO zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo. Najczęściej twierdzą tak jednak osoby deklarujące duże i bardzo duże zainteresowanie, uważnie śledzące to, co się dzieje w polityce (86%), a najrzadziej ci, którzy polityką się w ogóle nie interesują (4,9%). Warto też podkreślić, iż pogląd, że przynależność do NATO zwiększa możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny, najrzadziej wyrażają badani uważnie śledzący to, co się dzieje w polityce (8%).

TABELA 8

Które z następujących stwierdzeń jest bliższe Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
	procentowanie w kolumnach			
Przynależność do NATO zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo	86	71	59	49
Przynależność do NATO zwiększa możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny	8	19	24	18
Trudno powiedzieć	6	10	17	34

Opinie o wpływie przynależności do sojuszu północnoatlantyckiego na bezpieczeństwo Polski różnicują także deklarowane poglądy polityczne, przy czym o ile niemal trzy czwarte identyfikujących się z lewicą i prawicą wyraziło opinię, iż przynależność do NATO zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo (po 74%), to wśród osób o poglądach centrowych takiego zdania jest dwie trzecie (67%). Wśród identyfikujących się z politycznym centrum częstsze niż w pozostałych wyróżnionych grupach są natomiast opinie, że przynależność do NATO zwiększa możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny (23%) – zob. tabelę aneksową 4.

We wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych przeważa przekonanie, że przynależność do NATO zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo. Zmienną, która istotnie różnicuje ankietowanych, jest wykształcenie. Najwięcej przekonanych, że członkostwo w NATO gwarantuje Polsce pokój i bezpieczeństwo, jest wśród osób z wyższym wykształceniem (76%). W tej grupie też najrzadziej wyrażana jest opinia, że zwiększa ono możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny (11%). Obawy, że przynależność do NATO zwiększa możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny,

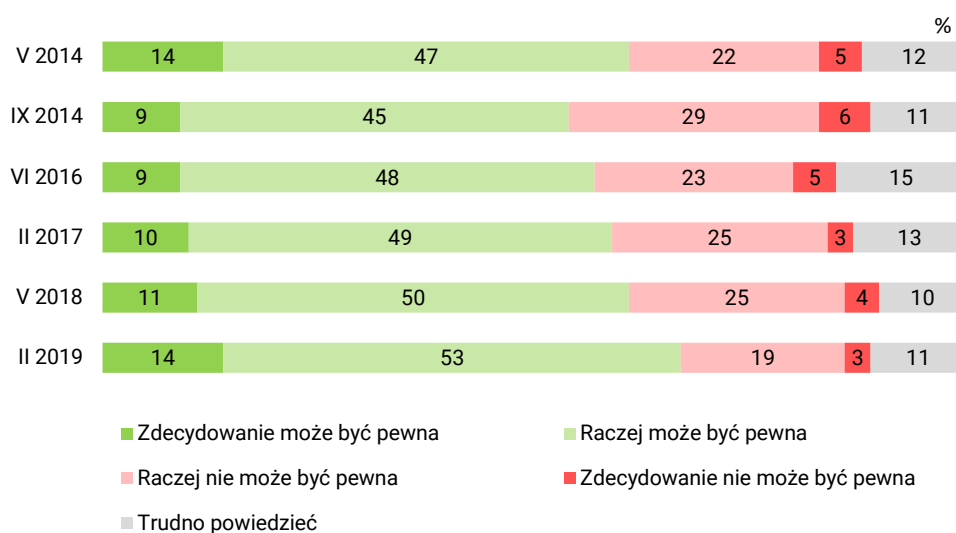
najczęściej wyrażają badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (22%), ale niewiele rzadziej mówią o tym respondenci z wykształceniem średnim (20%) i podstawowym lub gimnazjalnym (19%). Wśród badanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym lub gimnazjalnym jest natomiast najmniej zwolenników tezy, iż członkostwo w NATO zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo (odpowiednio 61% i 62%) – por. tabelę aneksową 4.

POSTRZEGANIE PEWNOŚCI SOJUSZU PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO

W lutym 2019 roku po raz kolejny wzrósł odsetek respondentów przekonanych, że Polska może być pewna zaangażowania sojuszników z NATO w ewentualną obronę naszych granic. Obecnie sądzi tak 67% Polaków, o 6 punktów procentowych więcej niż w maju 2018 roku. Jest to wynik najlepszy od maja 2014 roku, kiedy pierwszy raz zadaliśmy to pytanie. W ewentualne zaangażowanie sojuszników w obronę polskich granic wątpi obecnie 22% ankietowanych, czyli znacznie mniej niż poprzednio (spadek o 7 punktów procentowych).

CBOS

RYS. 6. Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do sojuszu północno-atlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?

Przeprowadzone analizy wielozmiennowe¹¹ wskazują, iż na opinie w tej kwestii wpływ ma – tak jak w poprzednich badaniach¹² – przede wszystkim ogólny stosunek ankietowanych do przynależności Polski do NATO. Wśród zwolenników członkostwa zdecydowanie dominują ci, którzy są przekonani, że w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic (88% wśród zdecydowanych zwolenników przynależności do NATO i 65% wśród raczej ją popierających). Warto dodać, iż zdecydowani zwolennicy członkostwa Polski w NATO obecnie wyrażają to przekonanie częściej niż w maju ubiegłego roku (wzrost o 13 punktów procentowych), przy czym przede wszystkim zwiększył się w tej grupie odsetek zdecydowanie przekonanych, że Polska może być pewna zaangażowania natowskich sojuszników w ewentualną obronę naszych granic (wzrost z 19% do 28%). Tak jak poprzednio badani, którzy w kwestii członkostwa Polski w NATO wyrażają obojętność, najczęściej podchodzą do gwarancji sojuszniczych sceptycznie – 48% z nich sądzi, że Polska nie może być pewna zaangażowania innych państw NATO w obronę naszych granic. Warto dodać, iż w porównaniu z poprzednim pomiarem sceptycyzm tej grupy jeszcze bardziej się pogłębił. Wśród nielicznych przeciwników naszej przynależności do sojuszu północnoatlantyckiego niezmiennie zdecydowanie dominuje (87%) przekonanie, iż Polska nie może być pewna swoich sojuszników.

TABELA 9

Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do sojuszu północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć
	procentowanie w kolumnach				
Zdecydowanie może być pewna	28	6	1	0	0
Raczej może być pewna	60	59	28	6	22
Raczej nie może być pewna	7	22	39	49	20
Zdecydowanie nie może być pewna	1	3	9	38	3
Trudno powiedzieć	3	11	23	6	55

* Połączono odpowiedzi „Jestem raczej przeciwny(a)” i „Jestem zdecydowanie przeciwny(a)”

Opinie o ewentualnym zaangażowaniu natowskich sojuszników w obronę polskich granic związane są też z deklarowanym zainteresowaniem polityką. Co prawda, niezależnie od stopnia tego zainteresowania dominuje przekonanie, że w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic, to jest ono tym częściej wyrażane, im większe jest zainteresowanie sprawami politycznymi (od 52% wśród praktycznie nieinteresujących się polityką do 80% wśród uważnie śledzących to, co się w niej dzieje). Warto też zauważyć, iż mniejszemu zainteresowaniu polityką towarzyszy nie tylko częstszy brak zdania w tej kwestii, ale także nieco

¹¹ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

¹² Zob. przypis 6.

częściej niż wśród zainteresowanych wyrażany sceptycyzm co do ewentualnego zaangażowania innych państw NATO w naszą obronę.

TABELA 10

Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do sojuszu północno-atlantycznego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
	procentowanie w kolumnach			
Zdecydowanie może być pewna	19	17	9	11
Raczej może być pewna	61	54	52	41
Raczej nie może być pewna	11	19	23	20
Zdecydowanie nie może być pewna	5	3	3	4
Trudno powiedzieć	4	7	13	24

STOSUNEK DO STACJONOWANIA W POLSCE WOJSK INNYCH PAŃSTW NATO

Od czerwca 2016 roku notujemy najwyższe w historii badań CBOS poparcie dla stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO, choć odsetek zwolenników stałej obecności sojusznicznych wojsk po raz pierwszy przewyższył udział jej przeciwników już we wrześniu 2014 roku, czyli po włączeniu Krymu i Sewastopola w skład Federacji Rosyjskiej oraz po wybuchu konfliktu zbrojnego na wschodzie Ukrainy. Należy też podkreślić, iż od połowy 2016 roku wyniki badań są niezwykle stabilne, co przejawia się nie tylko w ogólnych proporcjach zwolenników i przeciwników stałej obecności wojsk innych państw NATO w Polsce, ale także w odsetkach zdecydowanych i umiarkowanych jej zwolenników i przeciwników. Obecnie 65% badanych jest zdania, że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO, w tym 22% popiera to zdecydowanie, a 43% – umiarkowanie. Przeciwnikiem stałej obecności sojusznicznych wojsk na terytorium naszego kraju jest obecnie co czwarty (25%) ankietowany, przy czym większość z nich (18%) sprzeciwia się temu w sposób umiarkowany. Co dziesiąty respondent (10%) nie ma zdania w tej kwestii. Wyniki te są niemal identyczne jak dwa lata temu, nieco mniej entuzjastyczne natomiast w porównaniu z rekordowym poparciem dla stacjonowania wojsk innych państw NATO notowanym w maju ubiegłego roku (spadek odsetka zwolenników o 2 punkty procentowe i wzrost odsetka przeciwników o 3 punkty procentowe).

RYS. 7. Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?

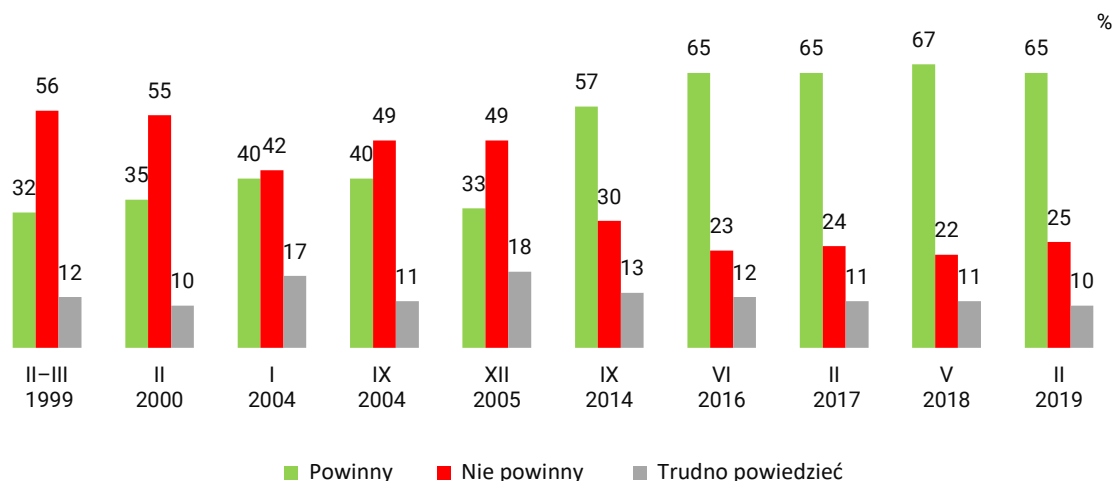

TABELA 11

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	II–III 1999	II 2000	I 2004	IX 2004	XII 2005	IX 2014	VI 2016	II 2017	V 2018	II 2019
	procentowanie w kolumnach									
Zdecydowanie powinny	8	9	12	15	8	20	23	23	24	22
Raczej powinny	24	26	28	25	25	37	42	42	43	43
Raczej nie powinny	35	29	21	24	26	22	17	18	17	18
Zdecydowanie nie powinny	21	26	21	25	23	8	6	6	5	7
Trudno powiedzieć	12	10	17	11	18	13	12	11	11	10

Z wielozmiennowych analiz statystycznych¹³ wynika, że poparcie dla stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO niezmiennie wiąże się przede wszystkim z ogólnym stosunkiem do przynależności naszego kraju do sojuszu północnoatlantyckiego. Za stacjonowaniem w Polsce wojsk innych państw NATO opowiada się 86% zdecydowanych zwolenników członkostwa Polski w tej organizacji i 58% umiarkowanych. Na ogół przeciwnie stacjonowaniu na naszym terytorium wojsk innych państw NATO są natomiast osoby deklarujące obojętność wobec przynależności Polski do tego sojuszu (48%), a także większość nielicznych przeciwników obecności naszego kraju w NATO (65%). Badani niemający jednoznacznej opinii w kwestii przynależności Polski do sojuszu północnoatlantyckiego najczęściej nie potrafią także zająć stanowiska w sprawie stacjonowania wojsk sojuszników w naszym kraju (42%).

¹³ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

TABELA 12

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć
	procentowanie w kolumnach				
Zdecydowanie powinny	40	10	7	0	3
Raczej powinny	46	48	28	13	22
Raczej nie powinny	7	25	33	10	21
Zdecydowanie nie powinny	2	6	15	55	12
Trudno powiedzieć	5	11	16	22	42

* Połączono odpowiedzi „Jestem raczej przeciwny(a)” i „Jestem zdecydowanie przeciwny(a)”

Stosunek do stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO istotnie różnicuje także deklarowany poziom zainteresowania polityką, przy czym warto podkreślić, iż wśród badanych przynajmniej średnio nią zainteresowanych poparcie dla stałej obecności wojsk sojusznicznych jest istotnie wyższe niż wśród niezainteresowanych lub deklarujących nikłe zainteresowanie dla tej sfery życia, czyli osób, których uwadze często umykają nawet ważne wydarzenia.

TABELA 13

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
	procentowanie w kolumnach			
Zdecydowanie powinny	34	28	13	12
Raczej powinny	49	42	43	35
Raczej nie powinny	7	17	24	25
Zdecydowanie nie powinny	7	6	6	8
Trudno powiedzieć	4	7	13	20

Stosunek do stacjonowania w naszym kraju wojsk innych państw sojuszu północnoatlantyckiego różnicują też deklarowane poglądy polityczne. Co prawda, we wszystkich wyróżnionych grupach wyraźnie dominują zwolennicy ich stałej obecności, skalą poparcia na tle pozostałych wyróżniają się jednak badani identyfikujący się z prawicą (30% z ich uważa, że w Polsce zdecydowanie powinny stacjonować wojska innych państw NATO, a 43%, że raczej powinny) – zob. tabelę aneksową 6. Poparcie dla stałej obecności w Polsce wojsk innych państw NATO łączy też największe elektoraty partyjne¹⁴, choć zwolennicy poszczególnych partii wyrażają je z różną częstością (najczęściej zwolennicy Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości, a najrzadziej Kukiz'15 oraz badani

¹⁴ Por. przypis 9.

zamierzający pójść na wybory parlamentarne, ale jeszcze niezdecydowani, które ugrupowanie poprzeć w wyborach do Sejmu).

TABELA 14

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?					
	Prawo i Sprawiedliwość	Platforma Obywatelska RP	Polskie Stronnictwo Ludowe	Kukiz'15	Wiosna	Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, waham się
	procentowanie w kolumnach					
Zdecydowanie powinny	33	25	10	10	33	12
Raczej powinny	43	52	59	37	39	35
Raczej nie powinny	14	7	14	34	11	29
Zdecydowanie nie powinny	4	7	5	7	9	9
Trudno powiedzieć	7	9	12	12	9	14

Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych stosunek do stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO najbardziej różnicują wiek i płeć badanych. Biorąc pod uwagę wiek, można zauważyć, iż zdecydowanym poparciem dla stacjonowania w Polsce wojsk innych państwa NATO na tle innych badanych wyróżniają się osoby w wieku 55+, najmłodszy natomiast (z grupy wiekowej 18–24 lata) w porównaniu z innymi odznaczają się wysokim odsetkiem odpowiedzi: trudno powiedzieć (20%). Tak jak w poprzednich badaniach znacząco częściej stałą obecność wojsk innych państw NATO w Polsce popierają mężczyźni (72%, w tym 27% w sposób zdecydowany) niż kobiety (59%, w tym 18% w sposób zdecydowany). Obie płcie w mniejszym stopniu różnią się jednak, jeśli chodzi o odsetek sprzeciwiających się stałej obecności wojsk innych państw NATO na terytorium RP – 22% takich deklaracji wśród mężczyzn i 27% wśród kobiet. Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni nie mają w tej kwestii wyrobionych poglądów (odpowiednio 14% i 6%) – zob. tabelę aneksową 6.

Po 20 latach przynależności do sojuszu północnoatlantyckiego członkostwo naszego kraju w NATO popiera 80% dorosłych Polaków, a jedynie 2% jest temu przeciwnych. W ostatnim dwudziestoleciu przynależność Polski do NATO – niezależnie od terminu badania – popierała zdecydowana większość ankietowanych, nigdy jednak pronatowskie postawy nie były w polskim społeczeństwie tak rozpowszechnione jak od kwietnia 2014 roku, co niewątpliwie należy wiązać z sytuacją, w jakiej znalazła się Ukraina.

Samo przystąpienie do NATO, tuż przed 20. rocznicą, postrzegane jest jako ważne wydarzenie w historii Polski (aż 42% badanych uważa je za wydarzenie przełomowe, o znaczeniu historycznym, a 44% za wydarzenie ważne). Ponad dwie trzecie ankietowanych (68%) zgadza się z opinią, iż przynależność do NATO zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo, a 62% uważa, że jest ono gwarancją niepodległości Polski. Po raz kolejny odnotowaliśmy wzrost odsetka respondentów przekonanych, że

Polska może być pewna zaangażowania sojuszników z NATO w ewentualną obronę naszych granic – obecnie sądzi tak 67% respondentów, a wątpi w to 22%. Utrzymuje się wysokie poparcie dla stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO – 65% badanych jest zdania, że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw sojuszu, a przeciwnicy stałej ich obecności na terytorium naszego kraju stanowią obecnie 25%. Warto dodać, iż pronatowskim postawom respondentów sprzyja większe zainteresowanie polityką.

Opracowała

Barbara Badora

TABELA 1

		W marcu 1999 roku Polska została oficjalnie przyjęta do NATO. Czy, Pana(i) zdaniem, przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem:					Liczba osób
		Przełomowym, o historycznym znaczeniu	Ważnym, ale niepierwszoplanowym	W sumie niezbyt ważnym	Tak naprawdę bez znaczenia	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		42	44	4	4	7	968
Płeć	Mężczyźni	49	41	3	3	4	455
	Kobiety	36	46	4	4	9	513
Wiek	18–24 lata	28	64	2	1	6	75
	25–34	32	56	4	3	5	187
	35–44	40	47	3	7	3	181
	45–54	47	39	2	3	9	145
	55–64	53	36	3	4	5	175
	65 lat i więcej	45	33	7	2	13	204
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	46	6	4	10	384
	Miasto do 19 999	42	45	1	5	7	157
	20 000 – 99 999	44	49	2	1	4	210
	100 000 – 499 999	51	37	3	6	2	135
	500 000 i więcej mieszk.	60	30	1	1	7	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	35	42	5	5	13	179
	Zasadnicze zawodowe	39	40	5	6	11	236
	Średnie	39	50	4	3	5	294
	Wyższe	53	43	2	1	1	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	54	42		1	4	120
	Średni personel, technicy	48	43	9			29
	Pracownicy adm.-biurowi	45	51	1	2	1	74
	Pracownicy usług	37	53	3	4	2	56
	Robotnicy wykwalifikowani	33	53	5	6	4	102
	Robotnicy niewykwalifik.	36	50		3	10	43
	Rolnicy	48	36	4	5	6	43
	Pracujący na własny rach.	55	42	3			53
	Bezrobotni	38	35	6	16	5	23
	Emeryci	48	33	6	3	10	228
	Renciści	40	32	8	4	17	63
	Uczniowie i studenci	28	68	1		3	62
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	21	51	2	10	16	72
	inst. państw., publicznej	41	51	1	4	4	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	40		8	5	78
	sekt. prywat. poza rolnict.	46	47	4	1	2	267
	prywatnym gosp. rolnym	42	47	2	5	5	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	34	46	6	8	5	141
	Od 900 zł do 1299 zł	38	43	5	2	11	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	45	49	1	2	4	154
	Od 1800 zł do 2499 zł	40	49	4	3	4	121
	2500 zł i więcej	59	35	2	1	3	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	39	31	9	6	16	65
	Średnie	38	45	3	5	9	351
	Dobre	45	45	3	2	4	552
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	40	38	4	4	14	46
	Raz w tygodniu	42	44	3	4	7	409
	1–2 razy w miesiącu	39	43	5	5	8	155
	Kilka razy w roku	42	47	3	2	6	217
	W ogóle nie uczestniczy	47	42	4	4	3	136
Poglądy polityczne	Lewica	48	45	3	2	2	169
	Centrum	39	48	4	3	5	254
	Prawica	52	40	2	2	3	317
	Trudno powiedzieć	26	46	4	7	17	216

TABELA 2

		Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?					Liczba osób
		Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		44	36	16	2	3	968
Płeć	Mężczyźni	53	32	11	2	1	455
	Kobiety	36	39	20	1	4	513
Wiek	18–24 lata	39	44	15		3	75
	25–34	38	41	15	3	2	187
	35–44	40	36	17	2	4	181
	45–54	43	37	16	1	2	145
	55–64	53	32	11	2	2	175
	65 lat i więcej	48	29	20	0	3	204
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	33	20	2	5	384
	Miasto do 19 999	45	36	17	1	1	157
	20 000 – 99 999	44	39	13	1	3	210
	100 000 – 499 999	43	39	15	2	1	135
	500 000 i więcej mieszk.	60	31	3	5	1	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	43	34	19	1	4	179
	Zasadnicze zawodowe	41	35	19	2	3	236
	Średnie	43	35	17	2	3	294
	Wyższe	49	38	10	1	1	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	56	33	4	4	2	120
	Średni personel, technicy	46	42	12			29
	Pracownicy adm.-biurowi	37	46	14	1		74
	Pracownicy usług	42	38	19		1	56
	Robotnicy wykwalifikowani	41	35	19	3	2	102
	Robotnicy niewykwalifik.	26	55	15		4	43
	Rolnicy	49	32	15	2	3	43
	Pracujący na własny rach.	55	29	15			53
	Bezrobotni	54	18	21	6		23
	Emeryci	47	33	17	1	3	228
	Renciści	41	28	25		5	63
	Uczniowie i studenci	37	49	11		2	62
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	30	29	27	5	8	72
	inst. państw., publicznej	47	35	12	3	3	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	45	41	13	1		78
	sekt. pryw. poza rolnict.	45	39	13	1	2	267
	prywatnym gosp. rolnym	41	40	15	2	2	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	39	33	24	2	2	141
	Od 900 zł do 1299 zł	37	38	20	0	5	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	46	41	11		2	154
	Od 1800 zł do 2499 zł	40	37	20	2	1	121
	2500 zł i więcej	59	28	7	4	1	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	30	38	26	4	2	65
	Średnie	39	37	19	1	3	351
	Dobre	49	34	13	2	3	552
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	52	26	12	4	6	46
	Raz w tygodniu	42	36	17	2	3	409
	1–2 razy w miesiącu	48	33	14	2	3	155
	Kilka razy w roku	42	39	16	1	1	217
	W ogóle nie uczestniczy	47	35	14	1	2	136
Poglądy polityczne	Lewica	52	38	10		0	169
	Centrum	42	36	18	1	4	254
	Prawica	54	31	10	3	1	317
	Trudno powiedzieć	26	40	27	1	6	216

TABELA 3

		Które z następujących stwierdzeń jest bliższe Pana(i) poglądowi na temat przynależności Polski do NATO? Przynależność do NATO:			Liczba osób
		jest gwarancją niepodległości Polski	jest formą podporządkowania Polski obcemu mocarstwu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		62	19	19	968
Płeć	Mężczyźni	67	19	14	455
	Kobiety	58	19	23	513
Wiek	18–24 lata	60	18	22	75
	25–34	57	26	17	187
	35–44	61	20	19	181
	45–54	62	16	22	145
	55–64	68	17	15	175
	65 lat i więcej	64	16	20	204
Miejsce zamieszkania	Wieś	56	22	22	384
	Miasto do 19 999	62	19	19	157
	20 000 – 99 999	71	16	14	210
	100 000 – 499 999	59	19	21	135
	500 000 i więcej mieszk.	73	12	15	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	57	18	25	179
	Zasadnicze zawodowe	61	18	21	236
	Średnie	58	25	17	294
	Wyższe	71	14	16	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	71	12	16	120
	Średni personel, technicy	63	14	23	29
	Pracownicy adm.-biurowi	65	19	16	74
	Pracownicy usług	45	29	25	56
	Robotnicy wykwalifikowani	64	24	12	102
	Robotnicy niewykwalifik.	71	13	16	43
	Rolnicy	54	26	20	43
	Pracujący na własny rach.	63	20	17	53
	Bezrobotni	60	21	18	23
	Emeryci	65	18	18	228
	Renciści	61	14	24	63
	Uczniowie i studenci	66	16	18	62
	Gospodynie domowe i inni	42	26	32	72
	inst. państw., publicznej	62	16	22	127
Pracuje w:	spółce właścicieli prywatnych i państwa	75	8	17	78
	sekt. prywat. poza rolnict.	64	22	15	267
	prywatnym gosp. rolnym	52	31	17	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	60	24	16	141
	Od 900 zł do 1299 zł	61	22	17	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	63	19	18	154
	Od 1800 zł do 2499 zł	60	22	18	121
	2500 zł i więcej	68	16	16	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	59	20	21	65
	Średnie	58	19	22	351
	Dobre	65	19	16	552
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	66	14	20	46
	Raz w tygodniu	61	19	20	409
	1–2 razy w miesiącu	62	19	19	155
	Kilka razy w roku	62	18	20	217
	W ogóle nie uczestniczy	65	21	14	136
Poglądy polityczne	Lewica	70	17	13	169
	Centrum	64	22	14	254
	Prawica	67	19	15	317
	Trudno powiedzieć	47	18	35	216

TABELA 4

		Które z następujących stwierdzeń jest bliższe Pana(i) pogładowi na temat przynależności Polski do NATO? Przynależność do NATO:			Liczba osób
		zapewnia Polsce pokój i bezpieczeństwo	zwiększa możliwość uwikłania Polski w konflikt zbrojny	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		68	18	15	968
Płeć	Mężczyźni	70	19	11	455
	Kobiety	65	17	18	513
Wiek	18–24 lata	67	15	18	75
	25–34	66	19	15	187
	35–44	67	19	14	181
	45–54	66	16	17	145
	55–64	71	19	10	175
	65 lat i więcej	67	17	16	204
Miejsce zamieszkania	Wieś	63	20	17	384
	Miasto do 19 999	66	18	16	157
	20 000 – 99 999	75	16	9	210
	100 000 – 499 999	63	19	17	135
	500 000 i więcej mieszk.	81	9	10	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	62	19	19	179
	Zasadnicze zawodowe	61	22	17	236
	Średnie	69	20	11	294
	Wyższe	76	11	13	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	79	11	10	120
	Średni personel, technicy	74	11	15	29
	Pracownicy adm.-biurowi	71	14	15	74
	Pracownicy usług	64	17	19	56
	Robotnicy wykwalifikowani	65	22	13	102
	Robotnicy niewykwalifik.	69	14	17	43
	Rolnicy	55	31	15	43
	Pracujący na własny rach.	74	18	9	53
	Bezrobotni	71	21	8	23
	Emeryci	69	18	14	228
	Renciści	56	26	18	63
	Uczniowie i studenci	69	12	18	62
	Gospodynie domowe i inni	55	24	21	72
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	14	15	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	81	10	9	78
	sekt. prywat. poza rolnict.	70	16	14	267
	prywatnym gosp. rolnym	51	35	13	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	59	28	13	141
	Od 900 zł do 1299 zł	61	22	17	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	76	14	10	154
	Od 1800 zł do 2499 zł	65	21	14	121
	2500 zł i więcej	76	14	11	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	47	32	21	65
	Średnie	63	20	17	351
	Dobre	73	15	12	552
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	73	12	15	46
	Raz w tygodniu	65	18	16	409
	1–2 razy w miesiącu	67	20	13	155
	Kilka razy w roku	71	18	11	217
	W ogóle nie uczestniczy	69	15	16	136
Poglądy polityczne	Lewica	74	16	10	169
	Centrum	67	23	10	254
	Prawica	74	15	11	317
	Trudno powiedzieć	54	18	28	216

TABELA 5

		Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do sojuszu atlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?					Liczba osób
		Zdecydowanie może być pewna	Raczej może być pewna	Raczej nie może być pewna	Zdecydowanie nie może być pewna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		14	53	19	3	11	968
Płeć	Mężczyźni	16	55	18	4	7	455
	Kobiety	13	51	19	3	14	513
Wiek	18–24 lata	8	68	17		7	75
	25–34	10	59	17	4	9	187
	35–44	14	50	19	5	12	181
	45–54	9	57	21	1	11	145
	55–64	19	49	20	4	9	175
	65 lat i więcej	22	44	17	3	14	204
Miejsce zamieszkania	Wieś	14	52	17	3	14	384
	Miasto do 19 999	14	56	19	3	8	157
	20 000 – 99 999	14	53	21	3	9	210
	100 000 – 499 999	12	54	23	3	8	135
	500 000 i więcej mieszk.	22	48	14	7	10	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	19	50	14	3	14	179
	Zasadnicze zawodowe	17	44	20	4	15	236
	Średnie	11	60	20	3	7	294
	Wyższe	15	55	18	4	9	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	12	64	11	5	8	120
	Średni personel, technicy	17	57	11	6	10	29
	Pracownicy adm.-biurowi	8	56	26	3	8	74
	Pracownicy usług	10	53	24	2	12	56
	Robotnicy wykwalifikowani	11	55	18	1	15	102
	Robotnicy niewykwalifik.	10	62	14	5	9	43
	Rolnicy	17	40	26	5	12	43
	Pracujący na własny rach.	19	43	28	4	5	53
	Bezrobotni	18	44	22	7	10	23
	Emeryci	23	45	18	3	12	228
	Renciści	16	42	19	3	20	63
	Uczniowie i studenci	7	72	15		6	62
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	9	57	18	6	10	72
	inst. państw., publicznej	12	59	18	5	6	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	59	14		7	78
	sekt. pryw. poza rolnict.	11	54	20	4	12	267
	prywatnym gosp. rolnym	12	49	26	4	9	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	15	47	22	4	12	141
	Od 900 zł do 1299 zł	16	52	15	3	14	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	17	57	17	0	9	154
	Od 1800 zł do 2499 zł	14	48	25	6	7	121
	2500 zł i więcej	15	55	20	4	7	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	11	38	33	5	14	65
	Średnie	15	50	17	4	13	351
	Dobre	15	56	18	3	9	552
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	22	54	11	4	8	46
	Raz w tygodniu	17	48	21	3	11	409
	1–2 razy w miesiącu	8	62	15	2	13	155
	Kilka razy w roku	13	55	20	2	10	217
	W ogóle nie uczestniczy	16	55	15	6	8	136
Poglądy polityczne	Lewica	14	60	16	3	8	169
	Centrum	15	55	19	4	8	254
	Prawica	18	53	18	3	7	317
	Trudno powiedzieć	10	44	22	4	21	216

TABELA 6

		Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?					Liczba osób
		Zdecydowanie powinny	Raczej powinny	Raczej nie powinny	Zdecydowanie nie powinny	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		22	43	18	7	10	968
Płeć	Mężczyźni	27	45	16	6	6	455
	Kobiety	18	41	20	7	14	513
Wiek	18–24 lata	9	48	18	5	20	75
	25–34	17	49	20	7	8	187
	35–44	20	46	24	4	6	181
	45–54	22	43	20	5	10	145
	55–64	30	41	13	9	8	175
	65 lat i więcej	29	33	14	9	14	204
Miejsce zamieszkania	Wieś	19	45	18	6	12	384
	Miasto do 19 999	30	41	15	5	9	157
	20 000 – 99 999	27	38	18	7	10	210
	100 000 – 499 999	18	47	24	7	5	135
	500 000 i więcej mieszk.	21	42	18	7	13	82
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	23	37	16	10	14	179
	Zasadnicze zawodowe	26	40	17	5	11	236
	Średnie	23	44	18	5	10	294
	Wyższe	18	47	20	7	8	259
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	20	51	14	5	8	120
	Średni personel, technicy	28	36	19	12	5	29
	Pracownicy adm.-biurowi	5	49	25	11	9	74
	Pracownicy usług	21	39	26	3	10	56
	Robotnicy wykwalifikowani	25	46	14	5	9	102
	Robotnicy niewykwalifik.	18	56	19	2	5	43
	Rolnicy	23	43	17	7	10	43
	Pracujący na własny rach.	31	42	15	4	8	53
	Bezrobotni	30	42	16	2	11	23
	Emeryci	29	35	16	9	11	228
	Renciści	30	34	15	3	18	63
	Uczniowie i studenci	6	52	21	4	17	62
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	21	36	23	11	9	72
	inst. państw., publicznej	23	42	18	9	8	127
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	28	45	16	1	10	78
	sekt. pryw. poza rolnict.	16	52	18	6	8	267
	prywatnym gosp. rolnym	29	32	23	6	10	50
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	24	44	21	6	6	141
	Od 900 zł do 1299 zł	22	39	23	7	10	153
	Od 1300 zł do 1799 zł	21	48	19	5	6	154
	Od 1800 zł do 2499 zł	25	39	19	7	9	121
	2500 zł i więcej	24	44	14	7	11	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	23	42	17	12	6	65
	Średnie	23	39	21	5	11	351
	Dobre	22	45	16	7	10	552
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	38	31	8	4	20	46
	Raz w tygodniu	21	44	17	8	10	409
	1–2 razy w miesiącu	16	50	19	8	7	155
	Kilka razy w roku	25	39	23	3	11	217
	W ogóle nie uczestniczy	26	43	15	7	10	136
Poglądy polityczne	Lewica	22	45	18	7	8	169
	Centrum	24	45	20	6	5	254
	Prawica	30	43	12	6	8	317
	Trudno powiedzieć	11	37	25	7	20	216